

Надія Ясинська, Тетяна Меснянко, Оксана Пугач

Донецький державний університет управління (Маріуполь, Україна)

Проблемні аспекти практичної реалізації моделі інтегрованих соціальних послуг в територіальних громадах

У статті розглянуто сучасні підходи соціальних послуг в територіальних громадах. Проаналізовано структуру доходів та видатків місцевих бюджетів України за економічною класифікацією. Досліджено стан та вимоги розвитку соціальних послуг для сучасної системи інтегрованих соціальних послуг в громадах. Також розглянуто складові моделі інтегрованих соціальних послуг і принципи, яких дотримувалися при її створенні.

Модель інтегрованих соціальних послуг заснована на співробітництві різних установ і постачальників соціальних послуг, перетворюючи їх в єдину цілісну систему. Вона спрямована на покращення співпраці та налагодження партнерських відносин між усіма стейкхолдерами для нарощення потенціалу і досягнення спільних цілей. Складна усталена система надання соціальних послуг призводить до дублювання зусиль і відсутності індивідуального планування, перешкоджає інтеграції всіх послуг при розробці планів надання послуг. Це також не дозволяє належним чином аналізувати причини та погану координацію практики оформлення документів та організації соціальних виплат. Модель інтегрованих соціальних послуг покликана виправити ці недоліки і запропонувати зручну альтернативу як персоналу постачальників послуг, так і клієнтам.

Просування інтегрованої системи соціальних послуг не тільки надасть можливість покращити життя певних категорій населення та допоможе усунути стару радянську систему надання цих послуг, а й дозволить моніторити ефективність надання соціальних послуг, виходячи із норм соціальної відповідальності отримувачів коштів та клієнтоцентризму органів соціального захисту. Її сутність полягає в налагодженні заходів на різних рівнях та забезпечення ефективного підходу до розв'язання проблемних ситуацій жителів територіальних громад.

Отримані в результаті аналізу дані ляжуть в основу розробки відповідного змістовно-технологічного та навчально-методичного забезпечення з перепідготовки соціальних працівників в Україні.

Ключові слова: *інтегровані соціальні послуги, громада, інтеграція, стратегія, соціальна послуга, децентралізація, місцеві бюджети, правозахисний підхід, гендерно орієнтований підхід, інклюзія*

Nadiia Yasynska, Tatyana Mesnyanko, Oksana Puhach

Donetsk State University of Management (Mariupol, Ukraine)

Problem aspects of practical implementation of the integrated social services model in territorial communities

The paper discusses modern approaches to social services in territorial communities. The structure of revenues and expenditures of local budgets of Ukraine by economic classification has been analysed. The state and requirements of the development of social services for a modern system of integrated social services in communities have been investigated. Also, the components of the model of integrated social services have been considered and the principles that were adhered to when creating it have been described.

The integrated social service model is based on the collaboration of various institutions and social service providers, transforming them into a single coherent system. It aims to improve collaboration and partnerships among all stakeholders to build capacity and achieve common goals. A complex, well-established system for the provision of social services leads to duplication of efforts and a lack of individual planning, hinders the integration of all services in the development of service delivery plans. It also does not allow to properly analyse the reasons and poor coordination of the practice of paperwork and organization of social benefits. The integrated social services model seeks to correct these shortcomings and offer a convenient alternative to both provider staff and clients.

The promotion of an integrated system of social services will not only improve the lives of certain categories of the population and help to eliminate the old Soviet system of providing these services, but it will also allow monitoring the effectiveness of the provision of social services based on the norms of social responsibility of recipients of funds and the client-centrism of social protection agencies. Its essence lies in the establishment of activities at various levels and the provision of an effective approach to solving problem situations of residents of territorial communities.

The data obtained as a result of the analysis will form the basis for the development of appropriate content-technological and educational-methodological support for the retraining of social workers in Ukraine.

Keywords: *integrated social services, community, integration, strategy, social service, decentralization, local budgets, human rights approach, gender-oriented approach, inclusion*

Постановка проблеми.

Сучасною значною перевагою реформи децентралізації в Україні є практичні результати від її реалізації. Передовсім вона орієнтована на створення відкритого та ефективного управління на місцевому рівні. Децентралізація влади спрямована на забезпечення якості й доступності державних і муніципальних послуг у територіальних громадах. Наразі відбувається розбудова соціально-економічних інституцій територіальних громад, формуються перші їх бюджети. Відповідно, даний час є безпрецедентним з точки зору відповідальності органів влади територіальних громад стосовно забезпечення як мінімум усталеного рівня соціально-економічних послуг жителям громади. У розвитку практики управління з надання соціальних послуг в умовах децентралізації існує багато переваг, таких як задоволення потреб усіх громадян в наданні соціальних послуг, посилення уваги та швидкості у розв'язанні проблем кожного клієнта, забезпеченість ефективного рівня послуг тощо. Все це реалізується за допомогою інтегрованих методів та підходів до здійснення ефективного соціального обслуговування населення територіальної громади. Проте донині, як користувачі соціальних послуг, так і працівники соціальних установ мають певні претензії до практики реалізації чинної соціальної політики та відсутності диверсифікації чинної моделі соціальних послуг в різних за рівнем соціально-економічного розвитку територіальних громадах. Використовувані ж моделі інтегрованих соціальних послуг в межах існуючих територіальних громад мають як спільні, так і відмінні риси. Тому, принципи, на засадах яких розвиваються моделі, мають бути диверсифіковані та орієнтовані на об'єктивність, ефективність та фаховість витрачання коштів кожною територіальною громадою.

Мета статті.

Виявити проблемні аспекти практичної

реалізації моделі інтегрованих соціальних послуг в територіальних громадах в Україні та надати рекомендації щодо їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу.

Наразі в Україні не дуже популярна практика інтегрованих соціальних послуг в територіальних громадах через її відносну новизну. До 2021 р. функціонувала розгалужена мережа районних та обласних закладів з надання населенню соціальних послуг із усталеними зв'язками соціальних та фінансово-економічних відносин, відома ще за радянських часів. Усталені зв'язки були унормовані законодавством України, але позбавлені рис самоорганізації. Механізм взаємовідносин Зведеного бюджету України із соціальними фондами та структурами, що діяв до 2021 р. і супроводжував реалізацію соціальної політики в державі, дешевший для бюджетів, але обмежував територіальні громади в контролі та впливі на процес надання соціальних послуг населенню. Іншими словами, утримання інституцій соціального захисту було оптимізовано, проте інститут соціального забезпечення громадян зазнав якісних змін. За централізованого підходу соціальна послуга надається клієнту у разі його повної відповідності нормам, які надають право на соціальні виплати, з одного боку, та документального підтвердження заявленого під соціальну послугу статусу, з іншого боку. Адже кожний громадянин має свої унікальні умови соціально-економічної поведінки та права на соціальну підтримку в державі. Однак деякі громадяни схильні до соціальної девіації, що негативно позначається на фінансовій спроможності громади та держави. Територіальні громади в умовах децентралізації влади рахують та обліковують кожного жителя відповідно до його поточних потреб у кожний момент часу, проводячи моніторинг їх соціальної відповідальності. Тому, громада зацікавлена в оперативному винайденні порушників усталених норм соціальної поведінки для економії власних фінансів та підтримки статусу спроможної.

Спроможність територіальної громади визначається оптимальністю соціально-економічної політики та успішністю фіскальної. Надходження до загального фонду місцевих бюджетів України за даними 2020 року склали 290,1 млрд грн. Частка

надходжень доходів місцевих бюджетів України є податки: податок від доходів фізичних осіб (61,3%), плата за землю (10,8%), єдиний податок (13,1%), податок на нерухоме майно (2%), акцизний податок (5,4%) та інше (рис. 1).

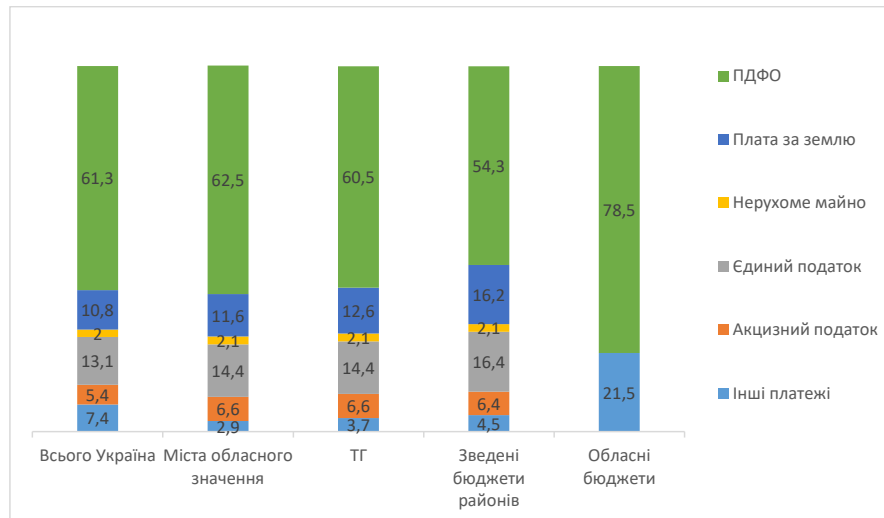

Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів України за 2020 рік (де ТГ – територіальні громади) (Децентралізація, 2020)

Доходи територіальних громад не уступають в структурі надходжень доходів інших місцевих бюджетів. Це визначає рівність у підходах до практики бюджетування в державі і надає конкурентні

можливості для акумуляції фінансів в громадах та формуванні базису для їх спроможності. А ось видатки місцевих бюджетів у 2020 році знизилися порівняно із 2019 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Видатки місцевих бюджетів по Україні за 2019-2020 роки за економічною класифікацією

Видатки за економічною класифікацією	Загальний фонд, млрд грн		Спеціальний фонд, млрд грн		Разом, млрд грн.		
	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. проти 2019 р.
Оплата праці з нарахуваннями	177,9	205,5	1,4	1,2	179,3	206,7	27,4
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	16,9	13,6	0,3	0,2	17,2	13,8	-3,4
Субсидії та поточні трансферти	71,6	74,1	4,0	5,6	75,6	79,7	4,1
Соціальне забезпечення	88,8	10,2	0,1	0,1	88,9	10,3	-78,6
Інші поточні видатки	87,4	54,3	18,1	14,7	105,5	69,0	-36,5
Капітальні видатки	0,03	0,0	99,8	98,6	99,8	98,6	-1,2
Разом	442,6	357,7	123,7	120,4	566,3	478,1	-88,2

Розраховано за даними (Децентралізація, 2020)

У порівнянні з 2019 роком загальний обсяг видатків за економічною класифікацією зменшився на 88,2 млрд. грн. Хоча, якщо розглядати по кожному виду видатків, то з першого рядка видно збільшення видатків у 2020 році на оплату праці на 27,4 млрд. грн., а також збільшення видатків на субсидії та поточні трансферти на 4,1 млрд. грн. За іншими видатками спостерігається зменшення, що добре позначається на рівні спроможності місцевих бюджетів України. Проте, представлена статистика не визначає причини зниження видатків на соціальне забезпечення, фактори боротьби із девіантною поведінкою окремих громадян, які формально витримуючи норми державної соціальної підтримки, не дотримуються моральних норм. Це стосується цивільних шлюбів, заниження рівня доходів домогосподарств під час оформлення житлових субсидій тощо.

Термін «інтеграція» стосовно соціальних послуг включає декілька методів та підходів для досягнення більш ефективної злагодженості та продуктивності між різними службами соціального забезпечення та захисту, досягнення кращих результатів щодо отримувачів послуг в територіальних громадах.

Інтегровані послуги взаємні між собою і спрямовані на забезпечення економічного успіху, поліпшення потенціалу та підвищення рівня задоволеності отримувачів та надавачів послуг. До засобів досягнення цієї мети відносять зниження низької ефективності в системах, підвищення безперервності, швидкості, поліпшення надання послуг під час допомоги та розширення прав отримувачів послуг. Вони являють собою набір послуг, які доступні для деяких груп населення в географічній зоні, або для населення територіальної громади, які об'єднані в структуру єдиного органу прийняття рішень (однією службою або організацією).

Зокрема, Волноваський район як зразок моделі інтегрованих соціальних послуг в українських громадах, є унікальним та найбільшим в Україні:

охоплює місто Волноваха і дев'яносто три сільських населених пунктів різного розміру; велика кількість віддалених один від одного населених пунктів, значна протяжність всього району;

безпосередня близькість до «лінії зіткнення», поганий стан доріг, які частково були зруйновані внаслідок бойових дій тощо.

Все це створило значні труднощі в наданні й отриманні соціальних послуг всіх громадян, а люди, які переживають складні життєві обставини, опиняються перед своїми проблемами сам на сам та об'єктивно не завжди мають змогу звернутися до профільних служб.

Сьогодні Волноваський район перший в Україні за обсягами прийнятих громадою внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). На понад 98 тисяч місцевого населення зареєстровано близько 52 тисячі ВПО. До їх числа відносять також осіб, які проживають на тимчасово невідконтрольних територіях України, та заїжджають в населені пункти Волноваського району для оформлення різних документів, допомоги, довідок та придбання інших різноманітних послуг або харчів та товарів. Відповідно до того, що ВПО відносяться до вразливих категорій населення та потребують особливої уваги та допомоги з боку соціальних служб, така демографічна ситуація створила підвищене навантаження на всі соціальні установи району (Токарева, 2019). Тому, чинна на всій території України модель інтегрованих соціальних послуг в територіальних громадах для, наприклад, Волноваського району не підходить.

Характеристика населення територіальної громади Волноваського району наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика населення територіальної громади Волноваського району (Державна служба статистики України, 2020)

Загальна кількість населення 98 248 особи (100%)	
52 044 жінок (53 %)	46 204 чоловіків (47 %)
Діти віком до 14 років – 14 123 особи (14,4 %)	
7 034 дівчат (50 %)	7 089 хлопчиків (50 %)
Молодь віком 15-35 років – 22 862 особи (23,3 %)	
11 081 жінок (48,5 %)	11 781 чоловіків (51,5 %)
Дорослі віком 36-60 років – 34 403 особи (35 %)	
17 325 жінок (50,4 %)	17 078 чоловіків (49,6 %)
Жінки і чоловіки похилого віку 60(+) – 26 860 особи (27,3 %)	
16 604 жінок (61,8 %)	10 256 чоловіків (38,2 %)

Проте, у Волноваському районі проживає 26860 жінок і чоловіків старше 60-ти років. Разом із тим, отримувачами пенсійних виплат є набагато більша кількість осіб, – 51139 ос., що також корелюється з даними про зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб в районі (50512 ос.) (Токарева, 2019). Усі ці люди потребують коректного обліку та якісних соціальних послуг.

Соціальна інфраструктура Волноваського району має бути спрямована на інтеграцію послуг для значної кількості внутрішньо переміщених осіб за незмінності, як мінімум, рівня якості соціальних послуг для корінних жителів. Відповідно існує потреба в розвитку послуг і просторів для їх надання, пов'язаних зі збройним конфліктом (пенсійні та соціальні виплати). Разом із тим, практика децентралізації кількісно оптимізувала структуру соціальних служб. У зв'язку зі змінами адміністративно-територіального устрою мережа закладів соціального захисту розширилась. На сьогодні в Донецькій області функціонують 27 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 8 центрів надання соціальних послуг та в 4 територіальних громадах введено до штату структурних підрозділів з питань соціального захисту населення посади соціальних робітників (Донецька обласна державна адміністрація, 2021). З метою встановлення рівня задоволення потреб отримувачів соціальних послуг, поліпшення діяльності надавачів цих послуг, вжиття заходів для забезпечення всього населення доступними та якісними соціальними послугами, проводиться моніторинг в наданні соціальних послуг, а також оцінка ефективності роботи соціальних послуг. За результатами проведеної оцінки ефективності соціальних послуг розробляються заходи з покращення якості надання соціальних послуг, удосконалення діяльності відповідних надавачів послуг (Про затвердження порядку, 2020).

Оновлена практика надання соціальних

послуг диверсифікована відповідно до типів їх надання (прості, комплексні, комплексні спеціалізовані, допоміжні соціальні послуги) (Про соціальні послуги, 2019). Це також позначається на рівні соціальної відповідальності територіальної громади та фаховості колективу структури, що надає ці послуги.

Для стратегії впровадження інтегрованої моделі системи соціального захисту населення соціальній службі потрібно провести роботу з планування та складання короткострокового та середньострокового на 3-5 років планів із застосуванням програмно-цільового методу. Проте, бюджети територіальних громад не обраховуються на середньо- та довгострокові перспективи. Окрім цього, для середньострокового планування потрібно визначати вимоги населення у соціальних послугах не рідше ніж 1 раз на 3 роки, особливо шляхом збору та аналізу інформації про соціально-демографічні дані вразливих груп населення, про результати оцінки потреб осіб та сімей, які перебувають у важких життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, вираховувати рівень соціальної відповідальності отримувачів соціальних послуг. Разом із тим, ця норма є адекватною у разі відсутності форс-мажорних обставин, як-то збройний конфлікт, неврожай, зовнішня агресія тощо. Тільки дотримання жорстких норм з моніторингу вимог населення територіальної громади у соціальних послугах упродовж 8-10 років можна говорити про акумуляцію достатнього інформаційного масиву, за даними якого можна формувати середньострокові плани соціально-економічного розвитку громади. Важливо також, щоб при застосуванні програмно-цільового методу складання бюджету заходи із соціальної роботи в наданні соціальних послуг розглядалися комплексно з урахуванням взаємозв'язку між різними сферами діяльності, зокрема, медичною, виховною, освітньою та культурно-просвітницькою.

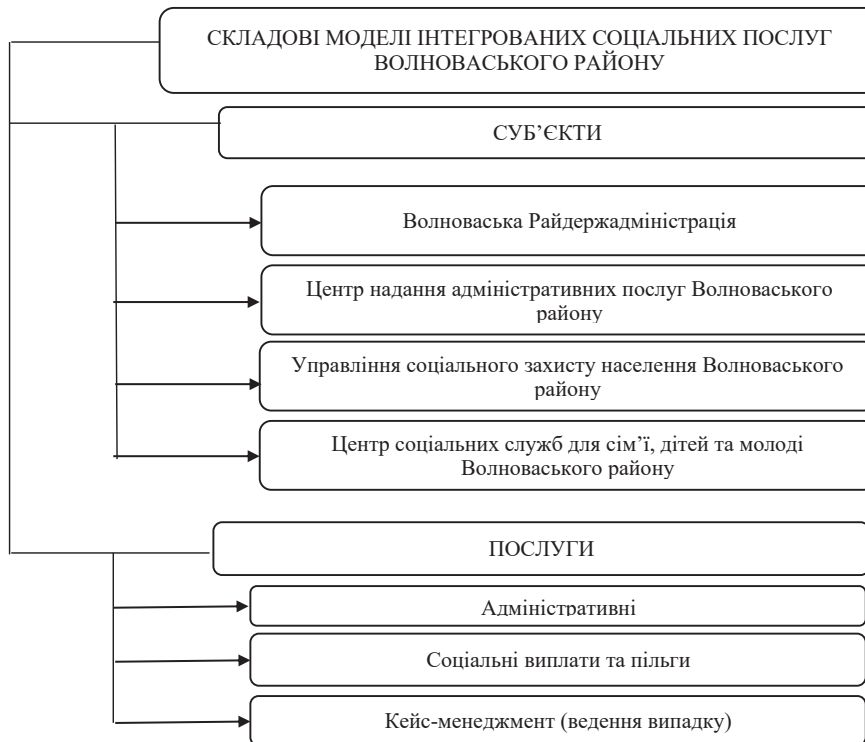

Рис. 2. Складові моделі інтегрованих соціальних послуг Волноваського району

Під час середньострокового планування першочергово доречно враховувати особливі потреби уразливих груп – членів територіальної громади з урахуванням їх статі, віку, фізичного та психічного стану тощо. Принципи, якими наразі керуються в моделі інтегрованих соціальних послуг: правозахисний підхід, гендерно-орієнтований підхід, інклюзія (Токарева, 2019), доцільно розвивати на засадах клієнтоцентризму.

Правозахисний підхід заснований на повазі до прав людини. Його основна ідея полягає у наданні людям можливості вивчати свої права, вимагати їх дотримання, а також підвищенні можливостей та підзвітності осіб та установ, які відповідають за повагу, захист та виконання прав людини. Це передбачає надання людям більшого спектру можливостей та взагалі надання можливості участі у формуванні рішень, які впливають на їх права та свободи; підвищення відповідальності за відповідні права, гарантії та обов'язки. Гендерно-орієнтований підхід передбачає оцінку та планування в такий спосіб, щоб були однаково враховані

інтереси і чоловіків, і жінок, а відмінності були враховані для визначення негативних наслідків, а не подальшої підтримки нерівностей чи дискримінуючих ієрархій, що склалися в громаді. Основна мета гендерно-орієнтованого підходу – подальше сприяння встановленню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Інклюзія – процес включення всіх громадян в соціумі до соціально-економічної розбудови громади. І насамперед тих, що мають труднощі у фізичному чи розумовому розвитку. При впровадженні моделі інтегрованих послуг у громаді важливим є розуміння питань, що стосуються людей з інвалідністю; методів впливу на формування суспільної думки в ставленні до цієї групи населення, інструментів подолання ментальних бар'єрів тощо.

Орієнтація на клієнта (також відома як клієнтоорієнтована) - це бізнес-стратегія, заснована на тому, щоб ставити клієнта на перше місце і в центрі бізнесу, щоб забезпечити позитивний досвід і побудувати з ним довгострокові відносини. Коли клієнт

перебуває в центрі моделі інноваційних (інтегрованих) соціальних послуг, у органу соціального захисту збільшується можливість збору більшої кількості даних, які дають повне уявлення про клієнта. Потім ці дані можна використовувати для підвищення якості обслуговування клієнтів та довгострокового планування. Наприклад, можна:

використовувати дані клієнтів, щоб зрозуміти купівельну поведінку, інтереси і залученість отримувача соціальних послуг до соціальної, фінансової, організаційної чи економічної політики в територіальній громаді;

визначити можливості для створення продуктів, послуг і рекламних акцій для соціально відповідальних отримувачів соціальних послуг;

використовувати довічну цінність клієнта, щоб сегментувати клієнтів на основі найбільших витрат тощо.

Компанії, орієнтовані на клієнта, у світовій практиці є на 60% прибутковими за компанії, які не орієнтовані на клієнта. Вважаємо, що обрахунок як мінімум трьох найбільш важливих показників рівня орієнтації на клієнта - це коефіцієнт відтоку, якісний показник роботи промодера (або, в нашому випадку, соціального працівника або службовця) і довічна цінність клієнта підвищать рівень якості соціальних послуг та знизять фінансові витрати від соціальної девіації окремих громадян. Жоден з проаналізованих документів, що відображають сучасні норми ефективності та моніторингу результативності роботи соціальних служб, не містять цих показників (Про затвердження Порядку, 2013, 2014, Про затвердження критеріїв, 2020, Про затвердження Методичних рекомендацій, 2016, 2013, 2019, Про деякі питання діяльності, 2019).

Висновки.

Наразі в Україні система соціальних послуг ще знаходиться на стадії розвитку. Цілі й напрями соціальних послуг визначаються

на основі потреб громадян у соціальних послугах. Важливо, щоб надання соціальних послуг максимально враховувало потреби тих, кому вони адресуються. В умовах децентралізації важливим є спроможність територіальних громад до оперативного та повного виконання соціальної функції стосовно окремих категорій мешканців. Вважаємо, що саме клієнтоцентризм, поряд із іншими принципами реалізації моделі інтегрованих соціальних послуг в Україні, може розв'язати поточні проблеми як економії бюджетних коштів за результатами виявлення нецільового їх використання, так і оперативно підвищувати якість соціальних функцій місцевих органів самоврядування в межах розширених повноважень органів соціального захисту населення.

Інтеграція послуг може стати справжнім викликом для Волноваського району, адже мова йде про рішення, які приймаються на рівнях районної влади, військово-цивільної адміністрації, органу управління територіальних громад та іншими формами місцевого самоврядування. Вирішення такого складного завдання потребує постійного діалогу та створення стратегії розвитку соціальних послуг. Поки районна адміністрація є найбільш обмеженим інститутом у прийнятті рішень, адже повинна діяти виключно в рамках не гнучких норм державної політики, на відміну від місцевого самоврядування. Проте впроваджені реформи стимулюють громаду до розвитку інтеграційних процесів у стислі строки. Головним результатом роботи інтегрованих послуг є запровадження нового формату обслуговування жителів громади, досвід якого є унікальним для кожної територіальної громади України. Накопичення такого досвіду у низці років може дати основу для аналізу та оцінки результативності тієї або іншої моделі інноваційних (інтегрованих) соціальних послуг, для рейтингування територіальних громад за низкою соціальних, економічних, фінансових та організаційних показників.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 №2671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.
- Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб): Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-2013-%D0%BF>.
- Про затвердження критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 №185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2020-%D0%BF#Text>.
- Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах: Наказ Міністерства соціальної політики України від 20.01.2014 №28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-14>.
- Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення: Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 №26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026739-16>.
- Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг: Наказ Міністерства соціальної політики України від 27.12.2013 №904. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0904739-13>.
- Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо соціальної підтримки населення та захисту прав дітей: Наказ Міністерства соціальної політики України від 14.06.2019 №890. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/912/91199/files/890.pdf>.
- Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту: Наказ Міністерства соціальної політики України від 25.02.2019 №282. URL: <https://www.msp.gov.ua/files/deinst/metod/282.pdf>.
- Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF#Text>.
- Як виконувалися місцеві бюджети у 2020 році - експертний аналіз. Офіційний сайт Децентралізації. 2020. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13249>.
- Розподіл постійного населення України за статтю та віком на 1 січня 2020 року. Офіційний сайт Державної служби статистики України. 2020 URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2020/roz_nas20.pdf.
- Територіальні центри соціального обслуговування громадян (надання соціальних послуг). Офіційний сайт Донецької обласної державної адміністрації. 2021. URL: <https://dn.gov.ua/ua/news/na-donechchini-rozshirilasya-merezha-zakladiv-socialnogo-zahistu-naseleennya>.
- Токарева У. Модель інтегрованих соціальних послуг для українських громад. Управління соціального захисту населення, Волноваха. 2019. 79 с.

REFERENCES

- On social services: Law of Ukraine of January 17, 2019 №2671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.
- On approval of the Procedure for identifying families (persons) who are in difficult life circumstances, providing them with social services and providing social support to such families (persons): Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 21.11.2013 № 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-2013-%D0%BF>.
- On approval of the criteria for the activities of social service providers: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 03.03.2020 №185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2020-%D0%BF#Text>.
- On approval of the criteria for the activities of entities providing social services: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 14.11.2012 № 1039 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-2012-%D0%BF>.
- On approval of the Procedure for determining the needs of the population of the administrative-territorial unit in social services: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 20.01.2014 №28 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-14>.
- About the statement of Methodical recommendations concerning performance of own (self-governing) powers of the united territorial community in the sphere of social protection of the population: the Order of the Ministry of social policy of Ukraine from 19.01.2016 №26 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026739-16>.
- On approval of Methodical recommendations for monitoring and evaluation of the quality of social services: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 27.12.2013 №904 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0904739-13>.
- On some issues of the united territorial community on social support and protection of children's rights: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 14.06.2019 №890 URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/912/91199/files/890.pdf>.
- On approval of Methodical recommendations for the implementation of an integrated social protection system: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 25.02.2019 №282 URL: <https://www.msp.gov.ua/files/deinst/metod/282.pdf>.
- On approval of the Procedure for monitoring the provision and assessment of the quality of social services:

Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 01.06.2020 № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF#Text>.

How local budgets were implemented in 2020 - expert analysis. Official website of Decentralization. 2020. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13249>.

Distribution of the permanent population of Ukraine by sex and age as of January 1, 2020. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. 2020 URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2020/roz_nas20.pdf.

Territorial centers of social services (provision of social services). Official site of Donetsk regional state administration. 2021. URL: <https://dn.gov.ua/ua/news/na-donechchini-rozshirilasya-merezha-zakladiv-socialnogo-zahistu-naselennya>.

Tokareva U. (2019) Modelj integhrovanykh socialjnykh poslugh dlja ukrajinsjkykh ghromad [Model of integrated social services for Ukrainian communities] Department of Social Protection. Volnovaha, 79 p. [in Ukrainian]

Nadiia Yasynska

Dr. Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0002-4039-9453>, nad_dsum@ukr.net

Mesnyanko Tetyana

Master Student , <https://orcid.org/0000-0002-2348-9617>, tania.mesnyanko@gmail.com

Puhach Oksana

Master Student , <https://orcid.org/0000-0001-8879-6848>, pugachoksana1993@gmail.com

Стаття надійшла / Article arrived: 24.02.2021

Схвалено до друку / Accepted: 20.04.2021